

Słowo wstępne

Komisja Europejska w marcu 2010 r. przyjęła komunikat w sprawie rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej na lata 2010–2020 pod nazwą „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”¹. Strategia zatwierdzona została przez Radę Europejską w czerwcu 2010 r.². Jej przyjęcie było reakcją instytucji Unii Europejskiej na wolniejszy, w porównaniu z innymi krajami rozwiniętymi, wzrost gospodarczy i niższe wskaźniki wydajności, a także na szybko pogarszające się warunki gospodarcze i społeczne będące efektem największego światowego kryzysu finansowego, jaki kiedykolwiek dotknął UE³.

José Manuel Barroso, ówczesny Przewodniczący Komisji Europejskiej, w słowie wstępnym do unijnej strategii „Europa 2020” postrzegał rok jej przyjęcia, jako rok nowego początku, wyrażał jednocześnie nadzieję, że Europa wyjdzie z kryzysu gospodarczego i finansowego silniejsza, a w dalszej długoterminowej perspektywie, poprzez skoordynowane działania w całej Europie, obejmujące również partnerów społecznych i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, wróci na ścieżkę rozwoju i ożywienia gospodarczego. W samej natomiast strategii podkreślono, że: „Europę czeka czas zmian. Kryzys zniweczył wyniki wielu lat postępu gospodarczego i społecznego oraz odsłonił strukturalne słabości europejskiej gospodarki. Jednocześnie świat zmienia się

¹ Komunikat Komisji Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Bruksela, 3.3.2010 r., KOM(2010) 2020 wersja ostateczna (dalej jako strategia „Europa 2020”).

² Zob. http://www.consilium.europa.eu/veDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/115346.pdf (dostęp: 31.5.2017 r.).

³ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów podsumowanie realizacji strategii „Europa 2020” na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, Bruksela, 5.3.2014 r., COM(2014) 130 final, s. 3.

bardzo szybko, a długofalowe problemy, takie jak globalizacja, rosnące zapotrzebowanie na ograniczone zasoby i starzenie się społeczeństw, stają się coraz bardziej naglące. Europa musi zatroszczyć się o swoją przyszłość⁴.

Strategia „Europa 2020” wpisując się w cele integracji europejskiej, przyjmuje, z uwzględnieniem zaistniałych uwarunkowań społeczno-gospodarczych, wizję społecznej gospodarki rynkowej dla Europy XXI w. – gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, przyjaznej środowisku i konkurencyjnej, uwzględniającej troskę o zachowanie spójności społecznej i terytorialnej. Osią strategii „Europa 2020” są trzy komplementarne względem siebie obszary priorytetowe: rozwój inteligentny, rozwój zrównoważony i rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu.

Rozwój inteligentny to rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, który wymaga „podniesienia jakości edukacji, poprawy wyników działalności badawczej, wspierania transferu innowacji i wiedzy w Unii, pełnego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, a także zadbania o to, by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które przyczyniałyby się do zwiększenia wzrostu, tworzenia nowych miejsc pracy i rozwiązywania problemów społecznych w Europie i na świecie⁵”.

Rozwój zrównoważony „oznacza budowanie zrównoważonej i konkurencyjnej gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, wykorzystując do tego pierwszoplanową pozycję Europy w wyścigu do nowych procesów i technologii, w tym technologii przyjaznych środowisku, przyspieszając wprowadzanie inteligentnych sieci opartych na technologiach ICT, wykorzystując możliwości sieci obejmujących całą UE, a także wzmacniając przewagę konkurencyjną europejskiego biznesu, szczególnie sektora produkcji i MSP, oraz pomagając klientom docenić wartość efektywnego korzystania z zasobów. Dzięki takiemu podejściu Europa będzie mogła prosperować w niskoemisyjnym świecie ograniczonych zasobów, jednocześnie zapobiegając degradacji środowiska, utracie bioróżnorodności i nierównoważonemu wykorzystywaniu zasobów. Działania te zwiększą również spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną⁶”.

Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu „oznacza wzmocnienie pozycji obywateli poprzez zapewnienie wysokiego poziomu zatrudnienia, inwestowanie w kwalifikacje, zwalczanie ubóstwa oraz modernizowanie rynków pracy, systemów szkoleń i ochrony socjalnej, aby pomóc ludziom przewidywać zmiany i radzić sobie z nimi oraz móc budować spójne społeczeństwo. Ważne jest również, aby korzyści ze wzrostu gospodarczego rozkładały się równo w całej Unii, w tym w regionach najbardziej oddalonych, zwiększając w ten

⁴ Strategia „Europa 2020”, s. 5.

⁵ Strategia Europa 2020, s. 13.

⁶ *Ibidem*, s. 16.

sposób spójność terytorialną. Chodzi o to, aby każdy obywatel przez całe swoje życie miał przed sobą otwarte możliwości. Aby poradzić sobie z problemami starzejącego się społeczeństwa i rosnącej światowej konkurencji, Europa musi w stu procentach wykorzystać potencjał swojej siły roboczej. Jeśli chcemy zwiększyć współczynnik aktywności zawodowej, potrzebne będą strategie na rzecz zwiększenia równouprawnienia płci. Przyczyni się to do większego rozwoju i spójności społecznej⁷.

Przyjęty w strategii „Europa 2020” motyw przewodni inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwinęty został w pięciu nadrzędnych celach obejmujących lata 2010–2020⁸, wspieranych przez siedem inicjatyw przewodnich⁹.

Dane z ostatnich lat pokazują, że doszło do ożywienia gospodarki europejskiej, wszystkie państwa odnotowują wzrost gospodarczy, doszło także do ożywienia inwestycji. Pozytywne zmiany dotyczą również rynku pracy. Wyniki te nie są jednak w pełni satysfakcjonujące. W dalszym ciągu bowiem wiele krajów odnotowuje np. wysoki poziom bezrobocia, a ożywienie gospodarcze uznaje się za nietrwałe. Poniżej oczekiwani są także wskaźniki wzrostu PKB, wzrostu wydajności, a także poziom inwestycji. Nadal utrzymują się również duże dysproporcje między państwami członkowskimi¹⁰.

Strategia i przyjęte w niej założenia, cele i inicjatywy przewodnie stanowią i nadal stanowią przedmiot analiz i ocen. W tę dyskusję postanowiła włączyć się Katedra Prawa Europejskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego we współpracy z Katedrą Prawa Ochrony Środowiska Uniwersytetu Jagiellońskiego organizując w dniach 14–16.6.2015 r. w Gródku nad Dunajcem konferencję pt. „Inteligentna i zrównoważona gospodarka sprzyjająca włączeniu społecznemu – wyzwania dla systemów prawnych Unii Europejskiej i państw członkowskich”. Opiekę merytoryczną nad konferencją objął prof. dr hab. *Stanisław Biernat*, kierownik Katedry Prawa Europejskiego, a inicjatywa jej zorganizowania spotkała się z szerokim zainteresowaniem przedstawicieli

⁷ *Ibidem*, s. 20.

⁸ Odnoszących się do osiągnięcia określonego poziomu procentowego stopy zatrudnienia, inwestowania produktu krajowego brutto w badania i rozwój, zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych, wzrostu udziału energii odnawialnej i efektywności energetycznej, zmniejszenia odsetka uczniów przedwcześnie kończących edukację i zwiększenia liczby absolwentów szkół wyższych, a także zmniejszenia (tu określonego liczbowo) liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

⁹ Unia dla innowacji, mobilna młodzież, europejska agenda cyfrową, Europa efektywnie korzystającą z zasobów, polityka przemysłowa w dobie globalizacji, program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia, europejski program walki z ubóstwem.

¹⁰ Zob. szerzej: raport Eurostatu pt. Smarter, greener, more inclusive? Indicators to support the Europe 2020 Strategy, 2016 edition, Luksemburg 2016 oraz komunikat Komisji Europejskiej z 16.11.2016 r. pt. Roczna analiza wzrostu gospodarczego na 2017 r., COM(2016) 725 final.

prawie wszystkich ośrodków naukowych w Polsce zajmujących się prawem europejskim oraz prawem ochrony środowiska.

Trzydniowe obrady ukierunkowane zostały na otoczenie prawne nowego rodzaju wzrostu gospodarczego i podzielone – w nawiązaniu do ogólnych priorytetów strategii „Europa 2020” – na trzy części, w ramach których przedmiotem dyskusji były zróżnicowane zagadania z zakresu prawa publicznego i prywatnego.

Pierwsza dotyczyła otoczenia prawnego inteligentnego rozwoju gospodarczego opartego na wiedzy i innowacji. W ramach tego bloku tematycznego przedmiotem wystąpień były wyzwania dla systemów prawnych UE i państw członkowskich, prawne wyzwania społeczeństwa cyfrowego i prawne wyzwania dla rynku wewnętrznego.

Druża dotyczyła otoczenia prawnego rozwoju zrównoważonego wspierającego gospodarkę efektywniej korzystającą z zasobów, bardziej przyjazną środowisku i bardziej konkurencyjną. W ramach tego bloku tematycznego przedmiotem wystąpień były zróżnicowane zagadnienia dotyczące skodyfikowanej w systemach prawnych UE i państw członkowskich zasady zrównoważonego rozwoju, prawne wyzwania dla sektora energetycznego oraz prawne wyzwania dla obywatela i konsumenta na rynku wewnętrznym.

Trzecia część dotyczyła otoczenia prawnego wzrostu sprzyjającego włączenie społecznemu. W ramach tego bloku tematycznego przedmiotem wystąpień i dyskusji były zagadnienia związane z prawami pracowniczymi, prawami socjalnymi i społecznymi.

W książce zebrano artykuły przygotowane w oparciu o wygłoszone na konferencji referaty i przeprowadzoną nad nimi dyskusję, a także opracowania zgłoszone już po zakończeniu konferencji.

W imieniu Profesora *Stanisława Biernata* oraz naszym własnym pragnieniem tą drogą serdecznie podziękować pracownikom i doktorantom Katedry Prawa Europejskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego i Katedry Prawa Ochrony Środowiska Uniwersytetu Jagiellońskiego za pomoc w organizacji konferencji i wydanie tej książki, autorom za przygotowanie i wygłoszenie referatów oraz ich przygotowanie do druku, a wszystkim uczestnikom konferencji za przybycie i aktywny udział w dyskusji.

*Sławomir Dudzik
Barbara Iwańska
Nina Półtorak*